

Ouderbetrokkenheid en participatie

Praktische handvatten voor het taalles- en rekenonderwijs zoals deze Kwaliteitskaart Opbrengstgericht Werken zijn te vinden op www.schoolaanzet.nl. Deze website bevat alle informatie en handreikingen die in het kader van School aan Zet worden ontwikkeld om het onderwijs (in de basisvaardigheden) te verbeteren.

Ouderbetrokkenheid en participatie

Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie zijn twee verschillende zaken. Ouderparticipatie zijn de activiteiten waarin ouders meedoen, de zogenaamde hand- en spandiensten. In het primair onderwijs kennen we de zogenaamde luizenmoeders, leesmoeders of nakijkvaders. Er is sprake van ouderbetrokkenheid als uit het gedrag van ouders blijkt dat zij zich mede verantwoordelijk voelen voor de schoolontwikkeling van hun kinderen. Dat houdt in dat de ouders (emotioneel) betrokken zijn bij de ontwikkeling van hun kind, bij haar of zijn school en de leraar. De ouders tonen belangstelling, zorgen dat het kind het huiswerk kan maken en begeleiden hun kind daarbij. Maar ook bezoeken zij ouderavonden en tonen zij respect voor de leraar. Ouderbetrokkenheid gebeurt vooral thuis en is zowel van belang in het voortgezet onderwijs als in het primair onderwijs.

Waarom zijn ouders zo belangrijk?

Verschillende onderzoeken tonen aan dat ouderbetrokkenheid een meer dan positief effect heeft op de ontwikkeling van de leerling in het algemeen en op zijn leerprestaties in het bijzonder. De kern van effectieve ouderbetrokkenheid is een niet-vrijblijvende samenwerking tussen school en ouders in het belang van de leerling.

Effectieve ouderbetrokkenheid

Of en hoe een school ouderbetrokkenheid effectief vormgeeft kan in kaart worden gebracht met behulp van de standaarden van de in Amerika ontwikkelde Parent Teacher Association. In onderstaande tabel zijn de activiteiten die een school in de praktijk op de verschillende niveaus uitvoert gelegd naast deze standaarden. Een praktijkvoorbeeld geeft een situatieschets.

De standaarden van de Parent Teacher Association (PTA) getoetst in de praktijk.

Standaard	Niveau	Activiteiten
1. Alle gezinnen/ ouders zijn welkom op school	Bovenschools niveau, algemeen directeur	Hoe communiceert het bestuur met de scholen over het belang van de rol van ouders in het leerproces?
	Schoolniveau, schoolleider	Hoe communiceert de schoolleider met de ouders over het belang van de rol van ouders in het leerproces?
	Leerkrachtniveau	In hoeverre betreft de leerkracht ouders in het leerproces van het kind op basis van gelijkwaardigheid?
	Praktijkvoorbeeld	<p>PCBO Apeldoorn heeft voor alle 28 scholen een visie op ouderbetrokkenheid geformuleerd: 'De scholen van PCBO Apeldoorn werken graag samen met ouders aan de ontwikkeling van het kind, ieder met een eigen rol en verantwoordelijkheid.</p> <p>Wij zeggen wat wij doen en wij doen wat wij zeggen. Wij geven aan wat ouders van de school kunnen verwachten en wat daarbij de grenzen zijn én wij geven aan wat wij van de ouders verwachten. Wij zijn open over ons handelen. Wij gaan met respect met ouders om en vragen aan hen dat ook met ons te doen.'</p> <p>Elke school heeft op basis van deze gemeenschappelijke visie een eigen visie geformuleerd. Dit biedt voor iedere leerkracht een goed uitgangspunt om de samenwerking met ouders gestalte te geven.</p>
2. Effectief communiceren	Bovenschools niveau, algemeen directeur	Het bestuur verwacht dat schoolteams samenwerken met ouders in het belang van opbrengstgericht werken. Hoe communiceert het bestuur daarover?
	Schoolniveau, schoolleider	Hoe communiceert de schoolleider met de ouders over de minimumdoelen en streefdoelen? Bijvoorbeeld intake, nieuwsbrieven, informatieavonden.
	Leerkrachtniveau	<p>Hoe communiceert de leerkracht met individuele ouders over de behaalde doelen in relatie tot de minimumdoelen en streefdoelen?</p> <p>Hoe geeft de leerkracht ouders inhoudelijke informatie over de basisvaardigheden, zodat ouders weten wat van hen wordt verwacht en hoe?</p>
	Praktijkvoorbeeld	<i>Op bovenschools niveau wordt uitgedragen dat op elke school van de stichting de rol van ouders in het belang van de ontwikkeling van het kind niet vrijblijvend is.</i>

		<p>Bij de intake <i>op elke school</i> wordt precies aangegeven wat van ouders minimaal wordt verwacht in het kader van ouderbetrokkenheid.</p> <p><i>Alle leerkrachten en ouders</i> zijn op de hoogte van het nut van de thematische ouderavonden. Deze avonden zijn niet vrijblijvend maar passen binnen de opvatting dat school en ouders samen verantwoordelijk zijn voor het leerproces van de leerlingen. Ouderavonden zijn zodoende nodig om elkaar te informeren en elkaars kennis te vergroten.</p> <p>Leerkrachten nemen contact met ouders op die de ouderavond niet bezoeken en zich niet hebben afgemeld.</p>
3. Ondersteuning leerlingresultaten	Bovenschools niveau, algemeen directeur	Hoe stuurt het bestuur op het vormgeven van niet vrijblijvende samenwerking met ouders waarin zowel van school als van de ouders inspanningen mogen worden verwacht?
	Schoolniveau, schoolleider	Hoe geeft de school aan wat het team verwacht van de ouders en dat de inspanning van ouders in het belang van hun kind niet vrijblijvend is? Bijvoorbeeld door middel van een ouderovereenkomst.
	Leerkrachtniveau	Hoe geeft de leerkracht de samenwerking met ouders vorm? Uit welke activiteiten blijkt dat? Wat wordt hierin van de leerkracht verwacht en hoe wordt hij of zij hierop beoordeeld?
	Praktijkvoorbeeld	Alle scholen binnen de stichting stellen verplicht een samenwerkingsovereenkomst met ouders op. Hierin is zowel voor de school als voor de ouders expliciet aangegeven hoe school en ouders elkaar informeren over het leerproces en wat ieders verantwoordelijkheid hierin is.
4. Opkomen voor ieder kind	Bovenschools niveau, algemeen directeur	Hoe stuurt het bestuur de scholen aan op het niet vrijblijvend samenwerken met ouders om opbrengstgericht te kunnen werken?
	Schoolniveau, schoolleider	Wat wordt van ouders verwacht ten aanzien van de collectieve verantwoordelijkheid van ouders ten aanzien van de opbrengsten. Hoe gaat de school om met leerlingen die achterblijven in hun opbrengsten? In hoeverre spannen ouders zich hierin alleen in voor hun eigen kind?
	Leerkrachtniveau	Hoe kunnen leerlingen elkaar ondersteunen in het vergroten van hun individuele opbrengsten en zijn de ouders hierover geïnformeerd?
	Praktijkvoorbeeld	Van ouders wordt verwacht dat zij opkomen voor leerlingen die minder kansen hebben om goede leerresultaten te kunnen behalen. Zo stimuleren zij bijvoorbeeld de samenwerking tussen hun eigen kind en de leerling met een <i>ontwikkelingsachterstand</i> .

Ouderbetrokkenheid en participatie

5. Gelijkwaardigheid in besluitvorming	Bovenschools niveau, algemeen directeur	Welke rol hebben ouders, bijvoorbeeld de GMR, in de beleidsvoorbereiding rondom opbrengstgericht werken?
	Schoolniveau, schoolleider	<p>Welke rol hebben ouders in de beleidsvoorbereiding rondom opbrengstgericht werken?</p> <p>Hoe en wanneer worden ouders geïnformeerd over de leerontwikkeling en hoe vindt dit plaats wanneer de leerontwikkeling (enigszins) lijkt te stagneren?</p> <p>Hoe worden ouders betrokken in beslissingen rondom hun kind?</p> <p>Welke afspraken zijn er gemaakt om de gelijkwaardige rol van ouders vorm te geven op leerkrachtniveau (waarbij school en ouders uiteraard hun eigen verantwoordelijkheid behouden)?</p>
	Leerkrachtniveau	<p>Wanneer informeert de leerkracht (samen met de intern begeleider) een ouder?</p> <p>Welke rol heeft de ouder bij het opstellen van een handlingsplan over zijn kind?</p>
	Praktijkvoorbeeld	<p>In de Nederlandse situatie is het de school die uiteindelijk de beslissing neemt over het al of niet doubleren. Wanneer ouders gelijkwaardige partners in besluitvorming zijn, betekent dit dat elke schoolbeslissing een resultaat is van een proces dat school en ouders samen en gelijkwaardig hebben door-gemaakt.</p> <p>Het is bijvoorbeeld ondenkbaar dat ouders in mei pas horen dat hun kind eigenlijk nog jaar in groep 2 zou moeten blijven. Ook mogen ouders niet worden verrast door de onaangekondigde aanwezigheid van een intern begeleider tijdens een oudergesprek, omdat er kennelijk iets belangrijks is te melden. Daarnaast is de mening van ouders belangrijk bij zaken die betrekking hebben op beleid, uitvoering van beleid en onderwijskundige programma's.</p> <p>Met 'panelgesprekken' komen meer ouders aan bod dan alleen de ouders die een formele plaats hebben in bijvoorbeeld de medezeggenschapsraad.</p> <p>Op deze manier zijn ouders educatieve partners die de school adviseren, al neemt de school de uiteindelijke beslissingen.</p>
6. School en ouders werken samen met de omgeving	Bovenschools niveau, algemeen directeur	Hoe stuurt het schoolbestuur de scholen op samenwerking met instellingen in de omgeving zodat dit van positieve invloed is op de opbrengsten van de leerlingen en zodat dit niet vrijblijvend is?
	Schoolniveau, schoolleider	Hoe kan de school de maatschappelijke omgeving betrekken zodat de opbrengsten van de leerlingen worden verhoogd en welke rol spelen ouders hierin? Bijvoorbeeld intensief samenwerken met de bibliotheek.
	Leerkrachtniveau	Hoe kan de leerkracht de maatschappelijke omgeving erbij betrekken zodat de opbrengsten van de leerlingen worden verhoogd en welke rol spelen ouders hierin? Bijvoorbeeld een winkel betrekken bij leren rekenen.

	Praktijkvoorbeeld	<p>Een school staat nooit geïsoleerd in de maatschappij. Een school is immers de voorbereiding van ieder mens op een plaats binnen de maatschappij. Leerlingen leren delen met hun klasgenoten, zijn betrokken bij elkaar in lief en leed, en komen in aanraking met elkaars culturen, normen en waarden.</p> <p>Ouders spelen voor hun kind een cruciale rol in het accepteren van de cultuur van andere kinderen, in het ontdekken van gewoonten van klasgenoten met een andere etnische afkomst en in het onbevangen leren omgaan met handicaps.</p> <p>Het gaat hier om samenwerken met ouders aan de maatschappelijke participatie. Zo kan een ouder van een kind met een handicap iets op een ouderavond vertellen over de beperking die haar of zijn kind heeft en hoe andere ouders hiermee kunnen omgaan wanneer het kind bij hen komt spelen.</p> <p>Of wordt er in de klas aandacht besteed aan gewoonten in andere culturen, waarbij ouders worden ingezet om iets van hun cultuur te tonen.</p> <p>Het effect hiervan is dat leerlingen uit een andere cultuur of leerlingen met een beperking betere kansen krijgen om beter te kunnen presteren. Zij maken dan immers werkelijk deel uit van de schoolgemeenschap.</p>
--	-------------------	---

Vries, P. de (2010). Handboek Ouders in de school (3e druk), Amersfoort: CPS.

www.metouderskomjeverder.nl

www.pta.org

Colofon

De Kwaliteitskaart Ouderbetrokkenheid is samengesteld door Peter de Vries (CPS) en is een uitgave van School aan Zet. School aan Zet draagt zorg voor de uitvoering van de Kwaliteitsagenda PO Scholen voor morgen. Dit gebeurt onder verantwoordelijkheid van de PO-Raad. Voor vragen rond de kwaliteitskaarten Opbrengstgericht Werken kunt u contact opnemen met Jos van der Pluijm of Gea Spaans, School aan Zet, e-mail, secretariaat@schoolaanzet.nl.

KKOEP138

© Buiten het downloaden zijn alle rechten op dit product voorbehouden aan:

 SCHOOL
AAN ZET

Postbus 556, 2501 CN Den Haag
e-mail: secretariaat@schoolaanzet.nl
www.schoolaanzet.nl

KWALITEITSKAART